

SUKKOS AND CHANUKAH ~
LIKE A PENCIL AND ERASER

Sukkos
Source Materials
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsweb.org

ירושלים, ובשנה האחת עשרה בורה בול ייסרו בורה בול, בורה
(ב) שבוללים לכהמה סתך הבית. דבר ארר מהו בורה בול בורה
הוארץ עושה בולין בולין. דבר ארר מהו בורה בול בורה סבל
חבר מ' כנגד ארבעים יום, שאע"פ שנשבוע הקב"ה כי מי נח זאת לי
אעפ"כ מ' יום בכל שנה היו אותם הימים עושים רחשם בעולם עד
שעפר שלמה ובנה את בית המקדש ומסקו אותם מ' יום לפיכך
כתיב חמר מ' כנגד ארבעים יום שפסקו. למשנעשה הבית בורה
בול נעשה נעול (ג) י"ב חרש והיו הכל יסמלמים על שלמה לוטר
לא בנה של בת שבע הוא היאך הקב"ה משרה שכינתו לתוך
סעשה דיו והקב"ה חשב לערב שפחת בית המקדש כחדש שגולד
בו אברהם, בורה האיתנים זה חרש תשרי ולמה קרא אותו ירח
האיתנים שגולד בו אברהם שנאמר למשכיל לאיתן האורחי. וכיון
שנפתח בחדש סעירות הקריב והקרבנות וירדה הא"י אמר הקב"ה
עכשו נשלמה המלאכה שנאמר והשלם כל המלאכה, ועל זה נאמר
למעקו סתשבותך. וכן אהה סתא במלאכת המשכן, א"ר חנינא
כב"ה ככסליו נגמר מלאכת המשכן ועשה מקוול עד אהר בניסן,
כמו שכתוב ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן,
היו ישראל מסלמלין על משה לוטר למה לא הוקם מיד שמא רופי
אידע בו והקב"ה חשב לערב שפחת המשכן בחדש שגולד בו יצחק
דכתיב סילושי ועשי עונות ואסרו לו טוב אשוב אלך, ומעתה העמיד
כסלו שנגמרה בו המלאכה אמר הקב"ה עלי לשלם, מה שלם לו
הקב"ה הנותת השכונאי, וכן מרחשק עתה הקב"ה לשלם לו:

Said the Holy One Blesses be He: You [Greeks] thought to uproot the seven lights [of the menorah in the Beith HaMikdash] and the eight day of the [Sukkoth] festival! Behold, I shall bring upon you eight days [of Chanukkah] and seven¹ sons of Chashmona'im who will eradicate you from the world.

(Midrash Chanukkah, Beith HaMidrash I, 134a)

Vayikra (2)

בחדש השביעי תחגו אתו: בספת תשבו שבעת ימים כל-האזרח
בישראל ישבו בספת: למען ידעו דרתיכם פי בספות השבתתי את בני
ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים אני יהוה אל-היכם: וידבר משה
את מעדי יהוה אל-בני ישראל:
וידבר יהוה אל-משה לאמר: צו את בני ישראל ויקחו אליהם שמן זית
טהור בתית למאור להעלות נר תמיד: מחוץ לפרכת העדת באהל מועד
יערף אתו אהרן מערב עד-בקר לפני יהוה תמיד חקת עולם לדרתיהם:
ועל המנרה השחרה יערף את הנרות לפני יהוה תמיד:

in the seventh month shall you celebrate it. ⁴² You shall dwell in booths for a seven-day period; every native in Israel shall dwell in booths. ⁴³ So that your generations will know that I caused the Children of Israel to dwell in booths when I took them from the land of Egypt; I am HASHEM, your God.

⁴⁴ And Moses declared the appointed festivals of HASHEM to the Children of Israel.

¹ HASHEM spoke to Moses, saying: ² Command the Children of Israel that they shall take for you pure olive oil, pressed, for illumination, to kindle a continual lamp. ³ Outside the Partition of the Testimony, in the Tent of Meeting, Aaron shall arrange it, from evening to morning, before HASHEM, continually; an eternal decree for your generations. ⁴ On the pure Menorah shall he arrange the lamps, before HASHEM, continually.

MISHNA SUKKA (סוכה ג: ב)

משנה ג

מבלאי מבנסי כהנים ומהמיניהן מהן
היו מפקיעין, ובהן היו מדליקין, ולא
היתה חצר בירושלים שאינה מאירה
מאור בית השואבה.

ROSH HACHANA (5) (5)

Misfinah At four junctures during the year the world is judged: על פסח על פסח על פסח על פסח - בארבעה פרקים העולם נידון - on Pesach for the grain, - on Shavuot for the fruit of the tree, - on Rosh Hashanah all who come to the world [i.e. all men] pass before Him like bnei maron, ^[1] - בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, - as it is stated: Who fashions their hearts together, Who understands all their deeds, ^[2] - והבנה נידוניהן על המים, - and on the Festival [of Succos] they are judged for the water. ^[3]

MELACHIM (א' n: 10) מלאכים

ויעש
 שלמה בעת ההיא | את ההקדש וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא
 חמת | עד נחל מצרים לפני יהוה אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים
 ארבעה עשר יום: ביום השמיני שלח את העם וברכו את המלך
 וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה יהוה לדוד
 עבדו ולישראל עמו:

⁶⁵ At that time Solomon instituted the celebration — and all Israel was with him, a huge congregation, from the Approach of Hamath until the Brook of Egypt — before HASHEM our God, for seven days and seven [more] days, fourteen days. * ⁶⁶ On the eighth day, he sent the people off, * and they blessed the king. They then went to their homes, joyous and good-hearted over all the goodness that HASHEM had shown to His servant David and to His people Israel.

SHABBOS (7) שבת

A Chanukah light — נר של חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה פסולה — is invalid,^[1] as in the cases of a succah and a mavoi.^[2]

MISHVA BIKURIM (8) משה ביקורים (1:1)

משנה ו'
 הקונה שני איקנות בתוך של חברו, מביא ואינו קורא. רבי מאיר אומר: מביא וקורא. יבש המעין נקצץ האיקן, מביא ואינו קורא. רבי יהודה אומר: מביא וקורא. מעצרת ועד חג, מביא וקורא. מן החג ועד חנכה, מביא ואינו קורא. רבי יהודה בן בתירא אומר: מביא וקורא.

SHABBOS (9) שבת (כג')

— For it was taught in a Baraisa: „וזה אלי ואנוהו” — Scripture states, *THIS IS MY GOD AND I WILL BEAUTIFY HIM*, which implies:^[21] BEAUTIFY ONESELF BEFORE HIM IN the fulfillment of THE COMMANDMENTS.^[22] עשה לפניו — For example, MAKE BEFORE HIM A BEAUTIFUL SUCCAH, A BEAUTIFUL LULAV AND A BEAUTIFUL SHOFAR, BEAUTIFUL TZITZIS^[23] and A BEAUTIFUL TORAH SCROLL; AND WRITE IN IT FOR HIS SAKE^[24] WITH BEAUTIFUL INK, A BEAUTIFUL PEN^[25] and AN EXPERT SCRIBE, AND WRAP [THE TORAH] IN BEAUTIFUL SILKS. — ABBA SHAUL SAYS: „ואנוהו” הוי הומה לו — The word VANVEIHU implies: BE LIKE HIM.^[26] מה הוא חנון ורחום — JUST AS [GOD] IS GRACIOUS AND COMPASSIONATE, אף אתה חנון ורחום — YOU ALSO SHOULD BE GRACIOUS AND COMPASSIONATE.

The Gemara prescribes various levels of performing the mitzvah of kindling the Chanukah lights:

תנו רבנן – The Rabbis taught in a Baraisa: מצות חנוכה – The essential COMMANDMENT OF the CHANUKAH lights^[19] נר איש – is one LIGHT each night for A MAN AND HIS entire HOUSEHOLD.^[20] והמהדרין – AND THOSE WHO PURSUE MITZVOS^[21] have נר לכל אהר ואהר – one LIGHT each night FOR EACH AND EVERY ONE in their household.^[22] והמהדרין מן המהדרין – AND for THOSE

WHO MOST FERVENTLY PURSUE MITZVOS,^[23] בית שמאי אומרים יום בית שמאי – BEIS SHAMMAI SAY that on the FIRST DAY of Chanukah ONE KINDLES EIGHT lights – and HENCEFORTH CONTINUOUSLY DECREASES that amount,^[24] ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת – BUT BEIS HILLEL SAY that on the FIRST DAY ONE KINDLES ONE light – and HENCEFORTH CONTINUOUSLY INCREASES that amount.^[25]

The Gemara offers two explanations of the dispute between Beis Hillel and Beis Shammai:

אמר עולא – Ulla said: פליגי בה תרי אמוראי במערבא – Two Amoraim in the West^[26] disagree about [the interpretation] of this Tannaic dispute, רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבדא – and they are R' Yose bar Avin and R' Yose bar Zevida. חד אמר טעמא דבית שמאי – One of them said that Beis Shammai's reason for requiring a continual decrease from eight lights to one – is so that the various kindlings correspond to the number of days yet to come,^[27] והנהגתן – and Beis Hillel's reason for requiring a continual increase from one light to eight – is so that the various kindlings correspond to the number of days already passed.^[28] וחד אמר טעמא דבית שמאי – And one of them said that Beis Shammai's reason for requiring a continual decrease from eight lights to one – is so that the various kindlings correspond to the bull [sacrifices] of the Succos festival,^[29] וטעמא דבית הלל – and Beis Hillel's reason for requiring a continual increase from one light to eight – is the principle that in sacred matters we elevate, and do not lower, the degree of sanctity.^[30]

The Mishnah stated:

בילגה לעולם חולקת בדרום – The watch of BILGAH ALWAYS DIVIDES IN THE SOUTH.

The Gemara explains why the watch of Bilgah was penalized:

תנו רבנן – The Rabbis taught in a Baraisa: מעשה במרים בת – There was once AN INCIDENT INVOLVING MIRIAM, THE DAUGHTER OF one of the members of the watch of BILGAH, והלכה ונשאת – WHO BECAME AN APOSTATE – AND WENT AND MARRIED AN OFFICER OF ONE OF THE GREEK KINGS. כשנכנסו יוונים להיכל – WHEN THE GREEKS subsequently ENTERED THE SANCTUARY in the days of Mattisyahu ben Yochanan, היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח – SHE [Miriam] scornfully KICKED WITH HER SANDAL ON TOP OF THE ALTAR AND EXCLAIMED: לוקוס לוקוס ער מתי אתה

– “WOLF! WOLF! HOW LONG WILL YOU CONSUME THE MONEY OF ISRAEL, ואי אתה עומד עליהם בשעת – AND YOU DO NOT STAND BY THEM IN A TIME OF PRESSING NEED!”^[9] ובששמעו חכמים בדבר – AND WHEN THE SAGES HEARD OF THIS,^[10] קבעו את טבעתה – THEY PERMANENTLY AFFIXED [BILGAH'S] RING to the floor of the Courtyard^[11] – AND THEY SEALED HER ALCOVE.^[12]

עניני חנוכה

1 התמו מעם שעושיין הנוכה ה' ימים, כיון דשמן שבפך היה בו להדליק לילה
2 אהת, נמצא שלא היה הנס אלא לז' ימים, משום שאין הוא יתברך עושה
3 גם ליתן ברכה אלא במה שיש כבר בעולם, ואפילו הוא דבר מועט, אז הוא יתברך
4 נותן ברכות להרבות המעט. מה שאין כן בדבר ריקן אין שייך בו ברכה לעשות
5 בריה חדשה. וגם כאן היה הנס דמליצה הראשונה נשתייר מה שהיה ראוי לה,
6 ועל אותו השיור באה הברכה שנעשה שם גם להרבות אותו, ואם כן ראינו
7 (ה) שגם בלילה הראשונה נעשה גם (מ"ז סימן תרע"ט ס"ק א')

קונטרס אחרון

8 התמו (ה) שגם בלילה הראשונה נעשה גם (*). ובס' בני יששכר כתב בשם הרמ"ק
9 בעל הרוקח ז"ל, סמך שמ"ן ונר"ת לסוכות, מה סוכות ה' ימים, אף הנוכה
10 ה' ימים, ע"כ. וכתב על זה, ומעתה אודא להו קושית הפוסקים, למה קבעו גם ביום
11 הראשון יומם והדלקה, הרי בו לא נעשה הנס, כי בודאי חכמי הדור כשקבעו המצוה
12 לדורות, האיר השי"ת את עיניהם למצוא הסמך בתורה. והנה ראו שהסמך השי"ת פי'
13 הנרות לסוכות (אמור כיג כ"ד) הבינו ברוח קדשם שהוא כדי ללמוד מסוכות ה' ימים:
14 עוד כתב ז"ל, מרגלא בפומייהו דרבנן רבותינו כת הקודמים, אשר בתנוכה יש
15 מקום לעורר פקידת עקרים ועקרות כעין רא"ש השנייה. ולדעתי עיקר הסגולה
16 ביום האחרון הנקרא בפי כל "זאת הנוכה" אשר כוונתו מן "נוצר" עם "ונקה" ע"פ
17 מ"ש הארז"ל לכיון בהדלקת הנרות אל הייג מדות, היינו ביום א' למדה הראשונה
18 "אל", ובליל ב' "רחום" וכו' עד בליל ה' מן "ונוצר" עם "ונקה", מול עליון ומול
19 תחתון, ובני חיי ומוזני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזל"א תליא מלתא, ואעפ"כ
20 יש לרמוז על כל ימי הנוכה, כי "מתתיהו" בנימטריא, ראש-השנה (**):

21 * ועפ"י י"ל שוהי ג"כ כוונת הפיסן, ופנותר קנקנים נעשה גם לשושנים, ר"ל סמך
22 שנשאר מעט שמן בהקנקן שלא דלק כולו בלילה הראשונה, ע"ז נעשה גם להרבות אותו
23 שיספיק עוד לשבעה ימים, דלולי זאת לא היה מקום לברכה לחול כדברי המו"י. ע"כ בני בינה ימי
24 שמונה קבעו שיר ורגנים, כיון שהבינו שבהכרח נעשה גם גם בלילה הראשונה (דברי יצחק):
25 בספר בני בנימין כתב בשם הרב הצדיק הקדוש מוהר"ר דוד אלימלך זלה"ה שאמר בשם צדיקים
26 מכבוד מר אביו הגאון הקדוש מוהר"ר צבי אלימלך זלה"ה שאלוה"ה שאלוה"ה שאלוה"ה
27 אשר מר"ה אלול עד הנוכה מאיר ברקיע כעין תבנית יד הפשוטה לקבל אותם בעלי תשובה אשר
28 מאיו סיבה נדחו מלשוב בעשיית, ומתקבלת תשובתם עד חנוכה. וסיים על זה הרב הצדיק מוהר"ר
29 דוד הנ"ל ז"ע, שלדעתו אין היד עוברת עד זאת הנוכה. וכתב בספר הנ"ל רמז לזה מהכתוב
30 (ישעיה כ"ב) בואת יכופר עון יעקב, היינו בואת הנוכה שאנו קורין זאת תנוכת הסוכה, עד אז
31 הוא גמר כפרת עון יעקב, ע"ש. ובליקוטי מהר"ל כתב, ידוע דתנוכה היא גמר החתימה של יוה"כ:
32 וראיתי בספר אחד רמז לזה, תשב אנוש עד דכ"א, היינו חנוכה שנימטריא כ"ה, שאזמן תשובה לכל הוא:
33 ובספר תולדות אהרן להרב הצדיק הקדוש מוהר"ר אהרן מ"ם דק"ק זיטא פיר זצוק"ל (תנוכה)
34 כתב ז"ל, דהשפע והבהירות שסוריד הבורא לישראל, מתחלת חנוכה, כי עד הנוכה הוא
35 הושענא רבה שהוא גמר החתימה, הלכך ערב חנוכה הוא גמר החתימה. ובחנוכה מתחלת
36 השפע והבהירות הדרשה להוריד על נשמת ישראל, ולכך מדליקין הנרות בחנוכה שהם אור, לרמוז
37 על אורות הבהירות שמתחילין באותן הימים:

According to the tradition in our possession, [Ya'akov our forefather
was interred in the cave of Machpelah] in Kislev during Chanukkah.
Ya'akov "drew his feet back onto the bed [and expired]" (BeReshith
49:33) on the first day of Sukkoth, according to the tradition in our
possession ... and the seventy days of mourning (ibid. 50:3) then
conclude on Chanukkah.
(Benei Yissachar, "Kislev," Ma'amnar 1)

Furthermore, the relationship between Sukkoth and
Chanukkah is expressed in practice as well, and various cus-
toms have been noted that clearly articulate this connection.
There are those who tangibly express an element of Chanukkah
on Sukkoth:

There is a custom to hang as an ornament in the sukkah a flask of
olive oil that is designated for the Chanukkah lights.
(Michtam LeDavid [R. D.Z. Lezer], p. 116)

Likewise, there is a practice that explicitly invokes Sukkoth in the
kindling of the Chanukkah light:

It is a good custom of the wholehearted ... to keep this canvas
[wrapping in which the ethrog is kept during Sukkoth] and twist
from it wicks for the Chanukkah lights.

(Mo'ed LeChol Chai [R. Chayyim Palagi])

In addition, R. Chayyim Halbershtam of Sanz, the renowned
Chasidic master and posek, emphasized graphically the linkage
between Sukkoth and Pesach. He "had the practice to study the
themes of Chanukkah on motza'ei Simchath Torah in Siddur shel
Mishmath Chasidim" (Darchei Chayyim, quoted in Otzar HaChayyim,
"Minhagei Sanz," p. 306).

13

JOURNAL of J. THUGHT
(R' GERSHON KATZ)